क्रम सं०

स०म०आ०सं० २०१८१
प्रवेश सं०

विषय: वेद

ग्रन्थकार

नाम शतपथब्राह्मणम्

पत्र सं० १५ अपूर्ण ।

अक्षर सं० (पंक्तौ) २५ पंक्ति सं० (पृष्ठे) ८

श्लोक सं०

आधार: कागद

लिपि: दे. ना.

आकार: ७ × ३.५

वि० विवरणम्

000957 न. ५७९८

पी० एस० यू० पी०—७७ एस० सी० ई०—१६५१—२०,०००

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

सं०म०ओ०सं० २०१८१

त्तो देवेभ्य आगायद्यत्कल्याणꣳ शृणोति तदात्मने ते विदुरने
नै न उद्गात्रात्येष्यन्तीति तमभिद्रुत्य पाप्मनाविध्यन्स यः
स पाप्मा यदेवेदमप्रतिरूपꣳ शृणोति स एव स पाप्मा ॥
अथ ह मन ऊचुस्त्वं न उद्गायेति तथेति तेभ्यो मन उद्गाय
द्यो मनसि भोगस्तं देवेभ्य आगायद्यत्कल्याणꣳ संकल्प
ति तदात्मने ते विदुरनेन वै न उद्गात्रात्येष्यन्तीति तमभिद्रुत्य
पाप्मनाविध्यन्स यः स पाप्मा यदेवेदमप्रतिरूपꣳ संक
ल्पयति स एव स पाप्मैवमु खल्वेता देवताः पाप्मभिरु

जिघ्रति तदात्मने ते विदुर नेन वै न उद्गात्रात्येष्यन्तीति त
मभिद्रुत्य पाप्मनाविध्यन्स यः स पाप्मा यदेवेदमप्रतिरू
पं जिघ्रति स एव स पाप्मा ॥३॥ अथ ह चक्षुरूचुस्त्वं न उद्गाय
इति तथेति तेभ्यश्चक्षुरुदगायद्यश्चक्षुषि भोगस्तं देवेभ्य आ
गायद्यत्कल्याणं पश्यति तदात्मने ते विदुरनेन वै न उद्गा
त्रात्येष्यन्तीति तमभिद्रुत्य पाप्मनाविध्यन्स यः स पाप्मा यदे
वेदमप्रतिरूपं पश्यति स एव स पाप्मा ॥४॥ अथ ह श्रोत्रमूचु
स्त्वं न उद्गायेति तथेति तेभ्यः श्रोत्रमुदगायद्यः श्रोत्रे भोग

न्नस्तत्पुत्रमाह त्वं ब्रह्म त्वं यज्ञस्त्वं लोक इति स पुत्रः प्रत्याहाहं ब्रह्माहं
यज्ञोऽहं लोक इति यद्वै किंचानूक्तं तस्य सर्वस्य ब्रह्मेत्येकता ये वै के च य
ज्ञास्तेषां सर्वेषां यज्ञ इत्येकता ये वै के च लोकास्तेषां सर्वेषां लो
क इत्येकतैतावद्वा इदं सर्वमेतन्मा सर्वं सन्नयमितोऽभुन
जदिति तस्मात्पुत्रमनुशिष्टं लोक्यमाहुस्तस्मादेनमनुशास
ति स यदैवंविदस्माल्लोकात्प्रैत्यथैभिरेव प्राणैः सह पुत्रमावि
शति स यद्यनेन किंचिदक्ष्णया कृतं भवति तस्मादेनं स
र्वस्मात्पुत्रो मुञ्चति तस्मात्पुत्रो नाम स पुत्रेणैवास्मिंल्लोके

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

...जिघ्रति तदात्मने ते विदुर ... अनेन वै न उद्गात्रात्येष्यन्तीति त
मभिद्रुत्य पाप्मनाविध्यन् ... यः स पाप्मा यदेवेदमप्रतिरू
पं जिघ्रति स एव स पाप्मा ॥३॥ अथ ह चक्षुरूचुस्त्वं न उद्गाय
ेति तथेति तेभ्यश्चक्षुरुदगायद्यश्चक्षुषि भोगस्तं देवेभ्य आ
गायद्यत्कल्याणं पश्यति तदात्मने ते विदुरनेन वै न उद्गा
त्रात्येष्यन्तीति तमभिद्रुत्य पाप्मनाविध्यन्स यः स पाप्मा यदे
वेदमप्रतिरूपं पश्यति स एव स पाप्मा ॥४॥ अथ ह श्रोत्रमूचु
स्त्वं न उद्गायेति तथेति तेभ्यः श्रोत्रमुदगायद्यः श्रोत्रे भोग

३ प

न्यते यं पुत्रमाह त्वं ब्रह्म त्वं यज्ञस्त्वं लोक इति स पुत्रः प्रत्याहाहं ब्रह्माहं
यज्ञोऽहं लोक इति यद्वै किंचानूक्तं तस्य सर्वस्य ब्रह्मेत्येकता ये वै के च य
ज्ञास्तेषां सर्वेषां यज्ञ इत्येकता ये वै के च लोकास्तेषां सर्वेषां लो
क इत्येकतैतावद्वा इदं सर्वमेतन्मा सर्वं सन्नयमितो भुन
जदिति तस्मात्पुत्रमनुशिष्टं लोक्यमाहुस्तस्मादेनमनुशास
ति स यदैवंविदस्माल्लोकात्प्रैत्यथैभिरेव प्राणैः सह पुत्रमावि
शति स यद्यनेन किंचिदक्ष्णयाकृतं भवति तस्मादेनं स
र्वस्मात्पुत्रो मुञ्चति तस्मात्पुत्रो नाम स पुत्रेणैवास्मिँल्लोके

Indira Gandhi National Centre for the Arts

प॰ ... षो १

...सं... लशकलोयमेव सयोयमेवं वित्पुरुषस्तस्य
वित्तमेव पंचदशकला आत्मेवास्य षोडशी कलास वित्तेनैवाच
पूर्यते च क्षीयते तदेतन्नभ्यं यदयमात्मा प्रधिर्वित्तं तस्माद्यद्यपि
सर्वज्यानिं जीयत आत्मना चेज्जीवति प्रधिनागादित्येवाहुः
॥१५॥ अथ त्रयो वाव लोका मनुष्यलोकः पितृलोको देवलोक
इति सोयं मनुष्यलोकः पुत्रेणैव जय्यो नान्येन कर्मणा क
र्मणा पितृलोको विद्यया देवलोको देवलोको वै लोकानां श्रे
ष्ठस्तस्माद्विद्यां प्रशंसंति ॥१६॥ अथातः संप्रत्तिर्यदा प्रैष्य

ना २

मकाह्येवोनिरंतरं तस्माद्यदिदमाहुरमुं यजामुं यजेत्येकैकं दे
वमेतस्यैव सा विसृष्टिरेष उ ह्येव सर्वे देवा अथ यत्किंचेदमार्द्रं त
द्रेतसोसृजत तदु सोम एतावद्वा इदमन्नं चैवान्नादश्च सोम ए
वान्नमग्निरन्नादः सैषा ब्रह्मणोतिसृष्टिर्यच्छ्रेयसो देवान
सृजताथ यन्मर्त्यः सन्नमृतानसृजत तस्मादतिसृष्टिरति
सृष्ट्यां हास्यैतस्यां भवति य एवं वेद ॥६॥ तद्धेदं तर्ह्यव्या
कृतमासीत्तं नामरूपाभ्यामेव व्याक्रियतासौ नामायमिदं
रूप इति तदिदमप्येतर्हि नामरूपाभ्यामेव व्याक्रियतेसौ

Indira Gandhi National Centre for the Arts

तद्वै तद्राजन्य ... गर्दनी वा रागर्दस इतरस्मात्‌ सं
गवाभ ... [illegible] ... तेन राजन्यवद्‌ स्तद्‌ तरोविरित
रामेस इतरस्मात्‌ समेवा सव तनोजा वयोजायन्तैवमेवयं
दे कि वा मिथुनमा दिपीलिकाभ्यः स्तत्सर्वमसृजत ॥४॥ मो
वेद हैवावस्थिरस्य स्थिरत्वं हीदं सर्वमस्थुरीति ततः
स्थिर सवस्थ स्थात्‌ हास्येतस्यां सवति य एवं वेद ॥५॥
अथेत्यभ्यमथत्स मुखाच्च योनेर्हस्ताभ्यामग्निमसृ
जत तस्माद्देतदुभयमलोमकमन्तरतो

४ नाम स्मा ह वै देवा आग्नायसा असुराह्वस्ता ए ... लोके ... तत
हदेवा ऊचुर्हन्ता सुराग्यज्ञ उद्गीथेनात्ययामेति ॥१॥ तेह वा
च मूचुस्त्वं न उद्गायेति तथेति तेभ्यो वागुदगायद्यो वा चि
भोगस्तं देवेभ्य आगायद्यत्कल्याणं वदति तदात्मने ते वि
दुरनेन वै न उद्गात्रात्येष्यन्तीति तमभिद्रुत्य पाप्मना वि
ध्यन्स यः स पाप्मा यदेवेदमप्रतिरूपं वदति स एव स
पाप्मा ॥२॥ अथ ह प्राणमूचुस्त्वं न उद्गायेति तथेति तेभ्यः
... [illegible] ... भोगः सो देवेभ्य आगायद्यत्कल्याणं

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

[illegible] रनमेवं वेद नैनमनवरुंध्येवामन्यन्तु ॥१०॥
संवत्सरस्य प[illegible]दो स्तन आलत पशुर्देवुनान्तः अत्यौ ह चु
स्मात्सर्व देवुत्तासु श्वासिते प्राजापत्य माल नैनएषह यो अध्यम
धो यर य तुपतितुस्य संवत्सरु आस्मायु म न्निरके स्तस्ये प्रेल
का आत्मनः स्रावेताबुकायाने यौ सो पुनर्द्वे कैचु देवुता भवति
मृत्कुरे वा पवुनमृत्कुजयति नैनं मृत्कुराप्नोति मृत्कुरस्या
त्मा भवत्येतासां देवुतानामेको भवति ॥७॥ तृतीयस्वाष्टन
सं ब्राह्मण ॥ छा ॥ द्वयाह प्राजापत्या देवाश्चासुराश्च तत नेप

प्रष्टपूर्व[illegible] बृहती तस्या एषपतिस्तस्मादु बृहस्पतिः ॥२०॥
[illegible] यवाचं भ्यो भवत्यथयए
वं वेद [illegible] नु नार्थबुसूर्पति स नहैवाल नार्थे स्यो
भावति ॥ [illegible] ॥ सोयास्य आंगिरसो गानां हि रसः प्राणो वा अंगा
नां रसः प्राणो हि वा अंगानां रसस्तस्माद्यस्मात्कस्माच्चां
गात्प्राण उत्क्रामति तदेव तच्छुष्यत्येषहि वा अंगानां रसः ॥१९॥
एष उ एव ब्रह्मणस्पतिः वाग्वै ब्रह्म तस्या एषपतिस्तस्मादु
ब्रह्मणस्पतिः ॥२१॥ एष उ एव साम वाग्वै सामैष सा चाम इ
ति तत्साम्नः सामत्वं यद्व समः प्लुषिणा समो मशकेन समो

Indira Gandhi National Centre for the Arts

गेन स मस्तिस्त्रिलोकैः समेतेन सर्वेण तस्माद्वेव सामाश्नुते सा
म्नः सायुज्यं सलोकतां य एवमेतत्साम वेद ॥२२॥ एष वा उद्गी
प्राणो वा उत् प्राणेन हीदं सर्वमुत्तब्धं वागेव गीथोच्च गीथा चेति
स उद्गीथः ॥२३॥ तद्धापि ब्रह्मदत्तश्चैकितानेयो राजानं भक्ष
यन्नुवाचायं त्यस्य राजा मूर्धानं विपातयताद्यदितोऽयास्य आं
गिरसोऽन्येनोदगायदिति वाचा च ह्येव स प्राणेन चोदगाय
दिति ॥२४॥ तस्य हैतस्य साम्नो यः स्वं वेद भवति हास्य स्वं त
स्य वै स्वर एव स्वं तस्मादार्त्विज्यं करिष्यन्वाचि स्वरमिच्छेत

ख्यायन्ते वसवो रुद्रा आदित्या विश्वेदेवा मरुत इति ॥१२॥ स नैव व्य
भवत् स शौद्रं वर्णमसृजत पूषणमियं वै पूषेयं हीदं सर्वं पु
ष्यति यदिदं किंच ॥१३॥ स नैव व्यभवत्तच्छ्रेयोरूपमत्यसृजत
धर्मं तदेतत्क्षत्रस्य क्षत्रं यद्धर्मस्तस्माद्धर्मात्परं नास्त्यथो
अबलीयान्बलीयांसं समाशंसते धर्मेण यथा राज्ञैवं यो वै स
धर्मः सत्यं वै तत्तस्मात्सत्यं वदन्तमाहुर्धर्मं वदतीति धर्मं वा वदं
तं सत्यं वदतीत्येतद्ध्येवैतदुभयं भवति ॥१४॥ तदेतद्ब्रह्म क्ष
त्रं विट् शूद्रः तदग्निनैव देवेषु ब्रह्माभवद्ब्राह्मणो मनुष्येषु क्ष

Indira Gandhi National Centre for the Arts

त्रियेणक्षत्रियो वैश्येन वैश्यः शूद्रेण शूद्रस्तस्मादग्नावेव देवेषु लोक
मि[illegible]च्छंते ब्राह्मणो मनुष्येषु एताभ्यां हि रूपाभ्यां ब्रह्माभवद
थयो ह वा अस्माल्लोकात्स्वं लोकमदृष्ट्वा प्रैति स एनमविदितो न भु
नक्ति यथा वेदो वाननूक्तोन्यद्वा कर्माकृतं यदिह वा अप्यनेवंवि
न्महत्पुण्यं कर्म करोति तद्धास्यांततः क्षीयत एवात्मानमेव लोक
मुपासीत स य आत्मानमेव लोकमुपास्ते न हास्य कर्म क्षीयते अस्मा
द्ध्येवात्मनो यद्यत्कामयते तत्तत्सृजते ॥१५॥ अथो अयं वा आत्मा
सर्वेषां भूतानां लोकः स यज्जुहोति यद्यजते तेन देवानां लोकोथ
यदनुब्रूते तेन ऋषीणामथ यत्पितृभ्यो निपृणाति यत्प्रजा
[illegible] तेन पितॄणामथ यन्मनुष्यान्वासयते यदेभ्यो

१६पत्र गृहनाम चतुर्थकांड

[illegible]नागा स्वापसमायंति यत्रदीक्षिष्यमाणा भवंति गृहपतिरेव प्रथमा
ना अथेतरेषामर्धा दक्षिणानुपविशंत्यर्धा उत्तरतो मथित्वोपसमा
दधात्युपसमायंति गृहपतेर्गार्हपत्यं गृहपतेरेव गार्हपत्यादुद्धृत्याह
वनीयमाहवनीयानुवर्तिनां गार्हपत्यादीकोपसमाधा ॥ अथ य
दा हवनीयादनुवर्तिनां गार्हपत्यादि [illegible]
[illegible]र्हपत्याद्वेति सुपरचात्यथेतरेऽन्य उपवसथ धिष्ण्यान्वै सर्जिना
[illegible]नीन्प्रजहत्यतानुपरानग्नीन्कुर्वतएवं वै सर्जिना हारानानी
[illegible]यां नि [illegible] समाहास्य यथा धिष्ण्यं धि
[illegible] तस्थुरेतनएकैकमेव [illegible] स्मा

[illegible] तथाकर्वतीत्येतच्चैकमुपन
[illegible] इषाज्ञवल्क्यो ग [illegible]
[illegible] समारोपसमुद्यंति श्रुतेः प्राजापत्येन पशुनाथ स्यु
[illegible] ग्नीसमारोपसमुद्यंति श्रुतेः प्राजापत्येन पशुनाद
[illegible] पशुनाभ्युत्याहवनीयेयजेत। ततु न प्राजापत्येन पशुनाग
[illegible] दनहवनीयात्ससाम्यरणिभुवाग्नीसमारोपस्तथायदः
पश्रहु [illegible] सास [illegible] अरणिभुवाग्नीसमारोपसमु [illegible]
[illegible] पतिरवुवथसोम [illegible] तरपर्कपविश्यम [illegible] तज्जातं जात
[illegible] पतिरवुवथसोम [illegible] पाह्याहवनीयवदाहीति [illegible]
गार्हपत्ये गृहपतेरवगार्हपत्याद्दक्षिणाहवनीय [illegible]

ता। तस्मिन्सर्वं प्रतिष्ठितं यच्च प्रा [illegible] ति यच्च न। कस्मात्तानि न क्षी
यन्ते [illegible] सर्व [illegible] यो वैतामक्षितिं वेद सोन्नमत्ति प्रतीके
न। स देवान [illegible] पिगच्छति स ऊर्जमुपजीवतीति श्लोकाः॥१॥ यत्स
प्तान्नानि मेधया तपसाजनयत्पितेति मेधया हि तपसाज
नयत्पितैकमस्य साधारणमितीदमेवास्य तत्साधार
णमन्नं यदिदमद्यते स य एतदुपास्ते न स पाप्मनो व्यावर्त्त
ते मिश्रं ह्येतद्द्वे देवानभाजयदिति हुतं च प्रहुतं च तस्माद्दे
वेभ्यो जुह्वति च प्र च जुह्वत्यथो आहुर्दर्शपूर्णमासावि

...द्दशुा नवल्क्यो यत तथा कुर्वन्तीत्ये तत्त्वेकसुरन

[illegible] ग्नी सम्मारो लापसमुपनेति [illegible] प्राजापत्येन पशुना यस्यु

[illegible] मधुस्ना सूत्या सवनीयं यजेत। एतेन प्राजापत्येन पशुना। [illegible]

[illegible] दतसहदी दारनुसामन्यरणि प्रुवाग्नी सम्मारो [illegible] तथाय

यसहु [illegible] ते। अरणि प्रुवाग्नी सम्मा [illegible] पसमुपे [illegible]

[illegible] हुपतिरतु त्रथ सोमयो थतर पर्क पविश्य [illegible] तर्तुनातं जात

गीहेपत्यं गृहपतेरवगाहदपत्या ऽध्युस्याहवनीजयोहीति [illegible]

अह वा अस्य मे [illegible] येतियन। कस्मान्नानिनंदी

संपत्सरस्यपरत्ता [illegible] मद्धिति वेद सो न्नमत्ति [illegible]

ना [illegible] पगच्छति स ऊर्जमुपजीवतीति श्लोकाः॥११॥ यत्स

[illegible] नानि मेधया तपसाजनयत्पितेति मेधया हि तपसाज

नयत्पितेकमस्य साधारणमितीदमेवास्य तत्साधार

णमन्नं यदिदमद्यते स य एतदुपास्ते न स पाप्मनो व्यावर्त

ते मिश्रं ह्येतद्द्वे देवानभाजयदिति हुतं च प्रहुतं च तस्माद्दे

वेभ्यो जुह्वति च प्र च जुह्वत्यथो आहुर्दर्शपूर्णमासाविं

१६ तस्मान्नेहिकाजुक स्यात्पशुस्य एकं प्रायच्छदिति तत्पयः पयो
ह्येवाग्रे मनुष्याश्च पशवश्चोपजीवन्ति तस्मात्कुमारं जातं घृ
तं वैवाग्रे प्रतिलेहयन्ति स्तनं वानुधापयन्त्यथ वत्सं जातमा
हुरतृणाद इति तस्मिन्सर्वं प्रतिष्ठितं यच्च प्राणिति यच्च
नेति पयसि हीदं सर्वं प्रतिष्ठितं यच्च प्राणिति यच्च न तद्य
दिदमाहुः संवत्सरं पयसा जुह्वदप पुनर्मृत्युं जयतीति न
तथा विद्याद्यदहरेव जुहोति तदहः पुनर्मृत्युमपजयत्ये
[illegible] देवेभ्योन्नाद्यं प्रयच्छति ॥ कस्मात्तानि न

ति पयस्वमा तस्मान्न [illegible] ॥ ॐ ॥ नमो
आत्मैवेदम [illegible] सीत्पुरुषविधः सोनुवीक्ष्य नान्यदात्मनो
पश्यत्सोहमस्मीत्यग्रे व्याहरत्ततोहंनामाभवत्तस्मादप्येत
र्ह्यामन्त्रितोहमयमित्येवाग्र उक्त्वाथान्यन्नाम प्रब्रूते यदस्य भवति
१७ स यत्पूर्वोस्मात्सर्वस्मात्सर्वान्पाप्मन औषत्तस्मात्पुरुष ओष
ति ह वै स तं योस्मात्पूर्वो बुभूषति य एवं वेद ॥१॥ सोबिभेत्त
स्मादेकाकी बिभेति स हायमीक्षांचक्रे यन्मदन्यन्नास्ति क
स्मान्नु बिभेमीति तत एवास्य भयं वीयाय कस्माद्ध्यभे
ति

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

द्वितीयाद्वै भयं भवति ॥२॥ स वै नैव रेमे तस्मादेकाकी न रमते स
द्वितीयमैच्छत्स हैतावानास यथा स्त्रीपुमांसौ संपरि
ष्वक्तौ स इममेवात्मानं द्वेधापातयत्ततः पतिश्च पत्नी चा
भवतां तस्मादिदमर्द्धबृगलमिव स्व इति ह स्माह याज्ञ
वल्क्यस्तस्मादयमाकाशः स्त्रिया पूर्यत एव तां सम
भवत्ततो मनुष्या अजायंत ॥३॥ सो हेयमीक्षां चक्रे कथं
नु मात्मन एव जनयित्वा संभवति हंत तिरोसानीति सा
गौरभवदृषभ इतरस्तां समेवाभवत्ततो गावो जाय

[illegible] स एष इह प्रविष्ट आनखाग्रेभ्यो यथा
क्षुरः क्षुरधानेऽवहितः स्याद्विश्वंभरो वा विश्वंभरकुलाये
तं न पश्यंत्यकृत्स्नो हि स प्राणन्नेव प्राणो नाम भवति वदन्वा
क् पश्यंश्चक्षुः शृण्वन्श्रोत्रं मन्वानो मनस्तान्यस्यैतानि क
र्मनामान्येव स योत एकैकमुपास्ते न स वेदाकृत्स्नो ह्येषो
त एकैकेन भवत्यात्मेत्येवोपासीतात्र ह्येते सर्व एकं भ
वंति तदेतत्पदनीयमस्य सर्वस्य यदयमात्मानेन ह्येतत्स
र्वं वेद यथा ह वै पदेनानुविंदेदेवं कीर्तिं श्लोकं विंदते य ए
ह १

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

वेद॥७॥तदेतत्प्रेयःपुत्रात्प्रेयोवित्तात्प्रेयोन्यस्मात्सर्वस्मादंतर
तरंयदयमात्मासयोन्यमात्मनःप्रियंब्रुवाणंब्रूयात्प्रियंरो
त्स्यतीतीश्वरोहतथैवस्यादात्मानमेवप्रियमुपासीतसय
आत्मानमेवप्रियमुपास्तेनहास्यप्रियंप्रमायुकंभवति॥८॥
तदाहुर्यद्ब्रह्मविद्ययासर्वंभविष्यंतोमनुष्यामन्यंतेकिमुत
द्ब्रह्मावेद्यस्मात्तत्सर्वमभवदिति॥९॥ब्रह्मवाइदमग्रआ १२
सीत्तदात्मानमेवावेदहंब्रह्मास्मीतितस्मात्तत्सर्वमभव
त्तद्योयोदेवानांप्रत्यबुध्यतसएवतदभवत्तथऋषीणांत

थामनुष्याणांतद्धैतत्पश्यन्नृषिर्वामदेवःप्रतिपेदेहंमनुरभवं
सूर्यश्चेतितदिदमप्येतर्हियएवंवेदाहंब्रह्मास्मीतिसइदं
सर्वंभवतितस्यहनदेवाश्चनाभूत्याईशतआत्माह्येषां
सभवत्यथयोन्यांदेवतामुपास्तेन्योसावन्योहमस्मीतिन
सवेदयथापशुरेवंसदेवानांयथाहवैबहवःपशवोमनु
ष्यंभुंज्युरेवमेकैकःपुरुषोदेवान्भुनक्त्येकस्मिन्नेवप
शावादीयमानेऽप्रियंभवतिकिमुबहुषुतस्मादेषांतन्नप्रि
यंयदेतन्मनुष्याविद्युः॥१०॥ब्रह्मवाइदमग्रआसीदे

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

मेव तदेकं सन्न व्यभवत्तच्छ्रेयोरूपमत्यसृजत क्षत्रं यान्येतानि
देवत्रा क्षत्राणीन्द्रो वरुणः सोमो रुद्रः पर्जन्यो यमो मृत्युरीशान
इति तस्मात्क्षत्रात्परं नास्ति तस्माद्ब्राह्मणः क्षत्रियमधस्तादु
पास्ते राजसूये क्षत्र एव तद्यशो दधाति सैषा क्षत्रस्य योनि
र्यद्ब्रह्म तस्माद्यद्यपि राजा परमतां गच्छति ब्रह्मैवान्तत उपनि
श्रयति स्वां योनिं य उ एनं हिनस्ति स्वां स योनिमृच्छति
स पापीयान्भवति यथा श्रेयांसं हिंसित्वा ॥ ११ ॥ स नै 13
व व्यभवत्स विशमसृजत यान्येतानि देवजातानि गणश आ

...तदेतस्य ... योऽन्तरिक्षं ... तस्यैव सर्वं रूपमसावेति
त एतस्यैव सर्वे रूपं भवन्ति तस्मादेत एते नाख्यायन्ते प्राणा
इति तेन ह वाव तत्कुलमाचक्षते यस्मिन्कुले भवति य एवं वे
द य उ हैवंविदा स्पर्धतेऽनुशुष्यत्यनुशुष्य हैवान्ततो म्रियत इत्यध्यात्मम् ॥
॥ २१ ॥ अथाधिदैवतं ज्वलिष्याम्येवाहमित्यग्निर्दध्रे तप्स्या
म्यहमित्यादित्यो भास्याम्यहमिति चन्द्रमा एवमन्या देवता
यथादैवतं स यथैषां प्राणानां मध्यमः प्राण एवमेतासां
देवतानां वायुर्म्लोचन्ति ह्यन्या देवता न वायुः सैषानस्त

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

त्रित महायु ॥२३॥ अथैष श्लोको भवति यतश्चोदेति सूर्यो
स्तं य गच्छतीति प्राणाद्वा एष उदेति प्राणे स्तमेति तं देवाश्च
क्रिरे धर्मं स एवाद्य स उ श्व इति यद्वा एते मुर्ह्यध्रियन्त तदे
वाप्यद्य कुर्वन्ति तस्मादेकमेव व्रतं चरेत्प्राण्याच्चैवापान्या
च्च नेन्मा पाप्मा मृत्युराप्नुवदिति यद्यु चरेत्समापिपयिषे
त्तेनो एतस्यै देवतायै सायुज्यं सलोकतां जयति ॥२४॥
२० तृतीयस्य पञ्चमं ब्राह्मणम् ॥ ॥ त्रयं वा इदं नाम रूपं कर्म तं २१

तिहर २

तानाहरत्संपनया ...कुर्यात्तस्माद्येस्वरवन्तदित्विजं न
ष्टे वा ... तस्य स्वं भवति य एवमेतत्साम्नः स्वं वेद ॥२५॥
तस्य हैतस्य साम्नो यः सुवर्णं वेद भवति हास्य सुवर्णं तस्य वै स्व
र एव सुवर्णं भवति हास्य सुवर्णं य एवमेतत्साम्नः सुवर्णं वेद
॥२६॥ तस्य हैतस्य साम्नो यः प्रतिष्ठां वेद प्रतिह तिष्ठति तस्य
वै वागेव प्रतिष्ठा वाचि हि खल्वेव एतत्प्राणः प्रतिष्ठितो गीय
तेंऽन्न इत्यु हैक आहुः ॥२७॥ अथातः पवमानानामेवाय
हः सर्वे खलु प्रस्तोतासामप्रस्तौति सप्यात्त्वपस्कयात्तदे

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

मह्दाराजॅमतंगमातोत २

त्तिजपेदसतोमासद्गमयतमसोमाज्योतिर्गमयमा॰ स यदाहासतो
मासद्गमयेति मृत्युर्वा असत्सदमृतं मृत्योर्मामृतं गमयामृतं
कुर्वित्येवैतदाह तमसोमाज्योतिर्गमयेति मृत्युर्वै तमोज्योतिरमृ
तं मृत्योर्मामृतं गमयामृतं माकुर्वित्येवैतदाह मृत्योर्मामृतं गमये
ति नात्र तिरोहितमिवास्त्यथ यानीतराणि स्तोत्राणि तेष्वात्मने
न्नाद्यमागायेत्तस्मादु तेषु वरं वृणीत यं कामं कामयेत तं तं
स एष एवंविदुद्गातात्मने वा यजमानाय वा यं कामं कामय
ते तमागायति तद्धैतल्लोकजिदेव न हैवालोक्यताया आशा

ने

[illegible] नाविश्यंन्॥ ॥अथ हेममासन्यं प्राण
[illegible] उद्गायेत्ते विदुरनेन
[illegible] पाप्मना विव्यत्स्यन्निति स
[illegible]
यथाश्मानमृत्वा लोष्टो विध्वंसेतैवं हैव विध्वंसमाना
विष्वञ्चो विनेशुस्ततो देवा अभवन्परासुरा भवत्यात्मना
परास्य द्विषन्भ्रातृव्यो भवति य एवं वेद॥७॥ ते होचुः क्व
नु सोभूद्यो न इत्थमसक्तेत्ययमास्येन्तरिति सोयास्य आङ्गिर
सोङ्गानां हि रसः॥ सा वा एषा देवता दूर्नाम दूरं ह्यस्या मृ

२७ हवा अस्मान्मृत्युर्न विंदति य एवं वेद ॥९॥ स वा एषा देवतैता
वानां पाप्मानं मृत्युमपहत्य यत्रासां दिशामंतस्तद्गम
यांचकार तदासां पाप्मनो विन्यदधात्तस्मान्न जनमियान्ने
दंतमियान्नेत्पाप्मानं मृत्युमन्ववायानीति ॥१०॥ स वा एषा दे
वतैतासां देवतानां पाप्मानं मृत्युमपहत्याथैना मृत्युमत्य
वहत् ॥११॥ स वै वाचमेव प्रथमामत्यवहत् स यदा मृत्युमत्यमु
च्यत सोऽग्निरभवत् सोऽयमग्निः परेण मृत्युमतिक्रांतो
दीप्यते ॥१२॥ अथ प्राणमत्यवहत् स यदा मृत्युमत्यमु

च्यत स वायुरभवत् सोऽयं वायुः परेण मृत्युमतिक्रांतः पवते ॥१३॥
अथ चक्षुरत्यवहत् तद्यदा मृत्युमत्यमुच्यत स आदित्यो
ऽभवत् सोऽसावादित्यः परेण मृत्युमतिक्रांतस्तपति ॥१४॥ अ
थ श्रोत्रमत्यवहत् तद्यदा मृत्युमत्यमुच्यत ता दिशोऽभवं
स्ता इमा दिशः परेण मृत्युमतिक्रांताः ॥१५॥ अथ मनो
ऽत्यवहत् तद्यदा मृत्युमत्यमुच्यत स चंद्रमा अभवत् सोऽसौ चं
द्रः परेण मृत्युमतिक्रांतो भात्येवं ह वा एनमेषा देवता
मृत्युमतिवहति य एवं वेद ॥१६॥ अथात्मने ऽन्नाद्यमा

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

भा०प०ग्र०सं० २०१८१

दाद्विकिंवा न्नमद्यतेने चतद्यतइह प्रतितिष्ठति ॥१३॥ते
अब्रुवंनेताचद्वाइदं सर्वं चदन्नतदोस्मिन आगासीन
स्मिन्नन्नआन्नजस्येतितेदैमास्ति संविशंते नितयेतिन
सर्मतंपरिण्यविशंनतस्माद्यदनेनान्नमतितेनतास्ह
त्येवहवाएवनस्याअस्तिसंविशंतिसन्तोस्वानाए
श्रेष्ठःपुवुएतान्तचेत्यन्नादोधिपतिर्यएवंवेदयउहैव
विदंस्तेषुप्रतिप्रातेबुन्नूपतिनहैवाल्लनायेनेवाल्मने
ल्लेषुपरवृणीतन्नेवाल्मन्नचापात्तेने